

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DVĚ FUNKCE

Popis aktivity

Sestrojení grafu funkce, určení definičního oboru a oboru hodnot. Nalezení funkce inverzní k funkci, která je ve svém definičním oboru prostá.

Předpokládané znalosti

Pojem funkce, definiční obor funkce, obor hodnot funkce, funkce prostá, funkce inverzní

Potřebné pomůcky

Program pro tvorbu grafu funkce

Zadání

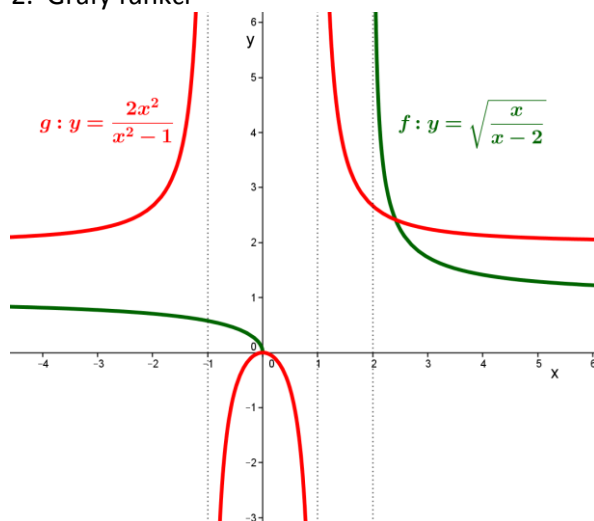
Žáci dostali za domácí cvičení od svého učitele následující úkol:

Jsou dány dvě funkce $f: y = \sqrt{\frac{x}{x-2}}$ a $g: y = \frac{2x^2}{x^2-1}$.

1. Určete jejich definiční obory a sestrojte na počítači jejich graf.
2. Z grafu určete jejich obory hodnot.
3. Dokažte, že jsou tyto funkce inverzní.

Možný postup řešení, metodické poznámky

1. a) Funkce f je definována pro $\frac{x}{x-2} \geq 0$, proto je její definiční obor $D(f) = (-\infty; 0) \cup (2; +\infty)$, což dostaneme řešením soustavy nerovnic $(x \geq 0 \wedge x > 2) \vee (x \leq 0 \wedge x < 2)$.
b) Funkce g je definována pro $x^2 - 1 \neq 0$, proto je její definiční obor $D(g) = \mathbb{R} - \{-1; 1\}$.
2. Grafy funkcí

Z grafu je patrné, že obor hodnot funkce $f: y = \sqrt{\frac{x}{x-2}}$, $H(f) = (-\infty; 1) \cup (1; +\infty)$ a obor funkce

$g: y = \frac{2x^2}{x^2-1}$, $H(g) = (-\infty; 0) \cup (2; +\infty)$.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obě funkce jsou inverzní pouze za předpokladu, že $D(f)=(2;+\infty)$, $H(f)=(1;+\infty)$ a $D(g)=(1;+\infty)$, $H(g)=(2;+\infty)$.

3. Pokusíme se najít k funkci f funkci inverzní.

Ve funkci $y = \sqrt{\frac{x}{x-2}}$ zaměníme proměnné. Dostaneme vztah $x = \sqrt{\frac{y}{y-2}}$, který dále upravíme:

$$\begin{aligned}x^2 &= \frac{y}{y-2} \\x^2 \cdot (y-2) &= y \\x^2 \cdot y - 2 \cdot x^2 &= y \\x^2 \cdot y - y &= 2 \cdot x^2 \\y \cdot (x^2 - 1) &= 2 \cdot x^2 \\y &= \frac{2x^2}{x^2 - 1}\end{aligned}$$

Funkce f a g jsou inverzní. Platí, že $D(f)=H(g)$ a $D(g)=H(f)$.

Doplňkové aktivity

Učitel může třídu rozdělit do skupin a každé skupině zadat jinou funkci. Úkolem žáků bude sestavit grafy daných funkcí a rozhodnout, kdy jsou dané funkce prosté a určit jejich definiční obor, obor hodnot a najít rovnici funkce inverzní.

Obrazový materiál

Dílo autora